

Representantforslag 91 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Ørsal Johansen, Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim

Dokument 8:91 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Ørsal Johansen, Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om ikke å tillate bruk av burka, niqab eller andre heldekkende plagg i det offentlige rom

Til Stortinget

Bakgrunn

Debatten om heldekkende plagg i det offentlige rom har i de senere år vært høyt oppe på dagsordenen i flere land og i flere omganger. Særlig har det vært oppmerksomhet på muslimske plagg som burka og niqab som vanskeliggjør identifisering og kan oppfattes å ha en kvinneundertrykkende profil som hindrer integrering. I spørsmål om heldekkende plagg må det vektlegges både prinsipielle, sikkerhetsmessige, solidariske, integreringsmessige og religiøse spørsmål ettersom dette kan sees som flere sider av samme sak.

Forslagsstillerne har vurdert disse spørsmålene og konkludert med at et forbud mot bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom er et riktig og nødvendig grep. Med heldekkende plagg mener forslagsstillerne ikke plagg som brukes i arbeidsøyemed, slik som heldekkende beskyttelse i industrien eller annen nødvendig bekledning i yrker og på arbeidsplasser der bruk av slike plagg er regulert i henhold til bestemmelser vedrørende helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Sikkerhet i det offentlige rom

En person som bruker heldekkende plagg, kan ikke uten videre identifiseres. I situasjoner der iden-

tifisering er påkrevd, er det vanskelig å se for seg at en person som ikke viser sitt ansikt, vil kunne bli identifisert på en tilfredsstillende måte.

Forslagsstillerne mener det er grunn til å tenke igjennom problemstillingen rundt manglende identifisering knyttet til eksempelvis henting av barn i barnehage, på skole og ved offentlige kontorer. Likeledes mener forslagsstillerne det er grunn til å se på problemstillingen knyttet til politiets arbeid for å identifisere personer som har begått kriminelle handlinger. Dersom en person eksempelvis begår et ran ikledd heldekkende plagg, vil mulighetene med å identifisere vedkommende, eksempelvis gjennom overvåkingsmateriale, umuliggjøres.

Forslagsstillerne vil hevde at dette er en meget aktuell problemstilling og vil vise til ran gjennomført i en bank i Athis Mons like sør for Paris i februar 2010 hvor gjerningspersonene var ikledd burka, ifølge AFP.

Religions- og trosfrihet

Religions- og trosfrihet er en grunnleggende rettighet i Norge som forslagsstillerne stiller seg bak. Religionsfrihet innebærer, etter forslagsstillerens syn, likevel ikke en rett til praktisering som strider mot andre samfunnsmessige hensyn som sikkerhet for allmennheten, eller på bekostning av andre menneskers frihet.

Menneskerettighetserklæringen, vedtatt av de da 58 medlemslandene i FNs generalforsamling i 1948, definerer religions- og trosfrihet slik:

«Enhver har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å skifte religion eller tro, og frihet til enten alene eller sammen med andre, og offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro gjennom undervisning, utøvelse, tilbedelse og ritualer.»

Menneskerettighetserklæringen er politisk bindende. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter er imidlertid juridisk forpliktende for de land som har undertegnet konvensjonen. Konvensjonens artikkel 18 er en presisering av artikkel 18 i Menneskerettighetserklæringen og lyder:

«1. Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å valg, og frihet til enten alene eller sammen med andre, offentlig eller privat, å utøve sin religion eller tro gjennom gudstjeneste, iakttagelse av religiøse skikker, andaktsøvelser og undervisning.

2. Ingen må utsettes for tvang som vil kunne innebære et inngrep i hans frihet til å ha eller slutte seg til en religion eller tro etter eget valg.

3. Friheten til å utøve sin religion eller tro skal ikke være til gjenstand for andre begrensninger enn slike som loven foreskriver, og som er nødvendige for å beskytte offentlig sikkerhet, orden, helse eller moral eller for beskyttelse av andres rettigheter og friheter.

4. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldrenes, og i tilfelle vergenes, frihet til å sørge for deres barns religiøse og moralske oppdragelse i samsvar med deres egen overbevisning.»

Forslagsstillerne viser også til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 9, der det fastslås følgende:

«1. Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og såvel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.

2. Frihet til å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning skal bare bli undergitt slike begrensninger som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den offentlige trygghet, for å beskytte den offentlige orden, helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.»

Religiøst betinget eller kvinneundertrykkende?

Om heldekkende slør utgjør et religiøst påbud eller en kulturell tradisjon, er svært omdiskutert. De fleste toneangivende muslimer hevder at troende kvinner skal kle seg på en måte som ikke vekker urene tanker og begjær hos menn og dermed skal dekke kroppens former, men at det ikke innebærer behov for bruk av heldekkende plagg.

Det er få muslimer som offentlig hevder at det er et påbud fra profeten å bruke heldekkende slør som niqab eller burka, men flere forsvarer f.eks. hijab som dekker hår og bryst, men ikke ansikt og hender.

Tariq Ramadan, professor i islamvitenskap ved Universitetet i Oxford i England, anses å være en toneangivende muslim i Europa. Professor Ramadan er kanskje mest kjent for å ha tatt til orde for «Euro-islam», en praktisering av islam han sier er tilpasset eu-

ropeiske forhold og europeisk kultur, for å lykkes med integreringen.

Professor Tariq Ramadan deltok i høringene til det offentlige franske utvalget som nylig anbefalte et forbud mot bruk av heldekkende slør, og uttalte der at heldekkende slør på ingen måte er påbudt i islam.

Han hevdet videre i denne høringen at det er konsensus om dette blant et stort antall forskere og lærde ved islamske lovskoler. Han gir også uttrykk for at det vil være forbudt etter islamsk lov å tvinge kvinner til å bære slør.

Praksis i andre land

Frankrikes nasjonalforsamling presenterte i 2010 en rapport hvor en ber om at heldekkende plagg som burka og niqab delvis blir forbudt¹. En konsekvens av et eventuelt lovforbud mot burka vil være at kvinner som møter opp på offentlige kontorer iført heldekkende plagg, vil bli nektet behandling av søknader om visum, oppholdstillatelse eller fransk statsborgerskap. Likeledes er det et uttalt ønske om å innføre forbud mot bruk av heldekkende plagg på skoler, sykehus og offentlig transport.

Danmark innførte i 2008 forbud mot bruk av religiøse eller politiske symboler i rettsalene. Danmarks statsminister gikk nylig ut i media og uttalte et ønske om ikke å tillate bruk av heldekkende plagg som burka og niqab i offentlige institusjoner eller andre steder der identifisering er viktig. Statsministeren eksemplifiserer dette gjennom å vise til behovet både politi, togførere, bussførere, ansatte på skoler osv. har for å kunne identifisere den enkelte person.

Belgia har i flere deler av landet forbudt bruk av heldekkende slør som burka på offentlig sted. Forbudet ble gjennomført uten endringer i loven ettersom de henviser til gjeldende lov som forbyr maskering på offentlig sted. Politiet kan både straffe og fengsle dem som ikke følger loven. I byen Maaseik gis det bøter til dem som ikke respekterer forbudet. Italia innførte i 2004 et forbud mot bruk av heldekkende slør gjennom å vekke til live gammelt lovverk som ikke tillater å bruke masker, for å hindre kvinner fra å bruke burka og niqab. Daværende likestillingsminister Mara Carfagna varslet likevel i januar 2010 at regjeringen nå arbeider med et forslag om å forby burka og niqab.

Tyrkia innførte allerede i 1934 et forbud mot å bruke religiøst tilbehør andre steder enn ved helligdommer og ved religiøse seremonier. Forbudet gjaldt alle religioner. I 1981 forbød Tyrkia videre bruk av slør i offentlige organisasjoner og institusjoner, inkludert statlige utdannelse sinstitusjoner. I 2008 ble imidlertid lovverket endret for å åpne for bruk av slør som bare dekker håret.

¹ Kilde: <http://www.assemblee-nationale.fr/13/rap-info/i2262.asp>

Sveriges statsminister, Fredrik Reinfeldt, uttalte i 2010 at han mente bruk av heldekkende muslimske plagg som burka eller niqab ikke er ønskelig å se i det svenske samfunnet, men at han i dag ikke ønsker et generelt forbud. Representanter for det svenske Centerpartiet gikk imidlertid lenger høsten 2009 da de uttalte ønske om å innføre et generelt forbud mot slike plagg. Sverige innførte i 2003 mulighet for alle skoler til å nekte bruk av slør i skolen. Nederland, Sveits og Østerrike er alle land som vurderer å fremme forslag om et forbud mot heldekkende slør.

Praksis i Norge

I Norge har det internasjonale ordskiftet også generert debatt på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Fra og med 1. november 2012 ble det innført et forbud mot bruk av heldekkende plagg ved de videregående skolene i Østfold, fordi det ble vurdert at bruk av slike plagg ville forringe kvaliteten på undervisningen og vanskeliggjøre kommunikasjonen mellom elever og lærere¹.

Nylig fikk også Horten kommune et bekreftende svar fra Likestillings- og diskrimineringsombudet om at forbud mot hodeplagg som helt eller delvis dekker ansiktet, ikke vil være i strid med likestillings- eller diskrimineringslovene². Dette er også i tråd med de regler voksenopplæringen i Oslo innførte allerede i 2006.

Forslagsstillerne tolker dette som tegn i tiden på at man flere steder og på kryss av partigrenser har akseptert denne typen plaggs diskriminerende effekt og skadevirkning på integreringen. Forslagsstillerne stiller seg uforstående til at man skal kunne tolke forbud mot burka, niqab eller andre heldekkende – og påstått – religiøst påbudte plagg, som angrep på religionsfriheten, ytringsfriheten eller integreringen.

¹ http://www.ostfold-f.kommune.no/modules/module_123/proxy.asp?I=22503&C=279&D=2

² <http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/ostafjells/vestfold/1.10905079>

Forslagsstillerne er av den klare oppfatning at slike plagg hindrer reell religionsfrihet og ytringsfrihet, og at aksept for slike plagg er å akseptere kvinneundertrykkelse.

Integreringsmessige hensyn

Det finnes i dag ingen oversikt over antall brukere av heldekkende plagg som burka og niqab i Norge, men det er lite som tyder på at det er et utbredt fenomen. I Frankrike antas det at om lag 1 900 kvinner bruker burka, uten at dette kan bekreftes. Det er grunn til å tro at flere av kvinnene og de mindreårige jentene som bruker dette, er tvunget til dette av menn, med bakgrunn i en religiøs tolkning.

Således vil det i tillegg til sikkerhetsperspektivet, etter forslagsstillernes synspunkt, være viktig at norske myndigheter gir et klart signal om at slik undertrykkelse av kvinner ikke tillates i det norske samfunn.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag for å forby heldekkende plagg på offentlig sted.
2. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sørger for at identitetskort som ikke oppfyller kravene i passforskriften, anses å være ugyldige.
3. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som gir en egnet straffereaksjon, for eksempel bøter, for bruk av heldekkende plagg på offentlig sted, med mindre bekledningen brukes i henhold til bestemmelser som gjelder helse, miljø og sikkerhet (HMS).

10. april 2013

